

מערך שיעור - בריינפופ

הנושא: בטיחות באינטרנט

תחום דעת: גאוגרפיה

סרטוני בריינפופ: בטיחות באינטרנט

נושא השיעור	בטיחות באינטרנט.
רצף מתוך תוכנית הלימודים	מתוך תוכנית הלימודים "מולדת חברה ואזרחות", הציר אנחנו אזרחים במדינת ישראל. מודולה ד': אנחנו שומרים על החוקים. מודולה ו': חברה - יחסי פרט חברה - קשרי גומלין בין היחיד לסביבתו החברתית.
שכבות גיל	ד'
משך יחידת הלימוד	שני שיעורים, כל אחד 50 דקות (אפשר לפרוס לשלושה שיעורים).
רציונל למורה	המערך קשור לנושא שינויים בסביבה החברתית הנובעים מהשפעתם של פיתוחים טכנולוגיים שונים של האדם, וצורות חדשות של תקשורת חברתית המבוססת על טכנולוגיה מודרנית. הנושא מתקשר גם לזכויות הפרט ולזכויות הילד. נושא הבטיחות באינטרנט הוא נושא מרכזי כיום, בעיקר לנוכח המציאות שבה גם ילדים ובני נוער משתמשים ברשת ככלי לתקשורת חברתית, וללא הכוונה מתאימה, שיקול דעת נבון וכללי זהירות, הם עלולים להיקלע למצבים לא רצויים.
מטרות תוכן	• הכרת הסכנות השונות הצפונות בשימוש באינטרנט. • ידיעת יתרונות האינטרנט כסביבת תקשורת. • לימוד של דרכי התמודדות עם סכנות וכללים לשמירה על בטיחות באינטרנט.
מושגים	צ'ט, דואר אלקטרוני, אינטרנט, וירוס, פורום, בלוג, תוכנת סינון, סיסמה, בטיחות באינטרנט, פרטיות המידע, זהות בדויה, הטרדה, סחיטה ואיומים
מיומנויות	חשיבה: פיתוח שיקול דעת והתייחסות לנקודות מבט שונות, ניתוח מצבים ואירועים שונים, העלאת אפשרויות והצעות לפתרון. כישורי עבודה בצוות: דיון שיתופי, חשיבה קבוצתית, שכנוע, האזנה והקשבה.
רצף השיעור	1. שאלות ותשובות בנושא סכנות באינטרנט ובטיחות. 2. צפייה בקטעי הסרטון, דגש על הבנת הסכנות באינטרנט ועל האופנים לשמור על בטיחות באינטרנט. 3. דיון קבוצתי בתרחיש וניסוח מענה לבעיה המוצגת בו. 4. הצגת תוצרי הפעילות ודיון קבוצתי במליאת הכיתה.
חומרים נוספים	• גלויה קובץ פעילות קבוצתית. • גלויה קובץ תרחיש לדוגמה. • גלויה דף טבלת חוקי בטיחות. • בסוף המערך יש קישורים לסרטונים הקשורים לנושא.
תוצרי למידה	תרחישים והצעת דרכי פעולה בטוחות באינטרנט.

מהלך השיעור

זמן 	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה
10 דק'	שיעור ראשון שאלה: אילו פעילויות אתם מבצעים באינטרנט? תשובות לדוגמה: - פנאי ובידור: משחקים באינטרנט, מוזיקה, סרטונים, הורדות וכו'. - מתעדכנים בחדשות. - משתמשים באינטרנט למטרות לימודיות. - תקשורת חברתית: רשתות חברתיות, פורומים וכדומה. שאלה: איך משתמשים באינטרנט לתקשורת חברתית? תשובות לדוגמה: - אנחנו משוחחים בצ'ט עם חברים מבית הספר ומהשכונה ועם קרובי משפחה. - נכנסים לדיונים בפורומים ובבלוגים שמעניינים אותנו. - מתקשרים ברשתות חברתיות, ומעלים תמונות שלנו, סרטונים או כותבים עדכונים. - קוראים וכותבים דואר אלקטרוני או מתכתבים בצ'ט (אפשר לכתוב בקצרה על הלוח מספר תשובות של תלמידים, ומתוכם לסמן את כל התשובות שתחת הקטגוריה "תקשורת חברתית"). המורה: אם כן, האינטרנט משמש אותנו רבות ככלי לתקשורת חברתית, לכן שימושי מאוד מבחינתנו. אבל גם יש סכנות באינטרנט. שאלה: אילו סכנות אורבות לדעתכם ברשת האינטרנט? בשלב זה כדאי לשמוע מספר תשובות של התלמידים כהקדמה לסרטון. אפשר להציג בפני הכיתה את התרחיש המצורף, כדי לעורר חשיבה על סכנות אפשריות באינטרנט. המורה תחלק את דף התרחיש נלווה מספר 1 - בטיחות באינטרנט תרחיש לדוגמה: אפשר לכתוב את ההצעות באופן פרטני או בזוגות. התלמידים יציגו את הצעותיהם במליאה.	פתיחה-
20 דק'	נצפה בסרטון בטיחות באינטרנט ונעצור לאחר רשימת החוקים שמכין מובי, ולפני הצגת החוקים להתנהגות תקינה באינטרנט. שאלה: מדוע לדעתכם קל לפגוע בקלות רבה יותר באמצעות האינטרנט מאשר בעולם האמיתי? תשובות לדוגמה: - באינטרנט אפשר להשתמש בזהות בדויה, ואז לדוגמה מישהו יכול להתחזות לבן גילכם שלומד בבית ספר או בחוג או גר בשכונה. - ברשת חברתית ובאתרים דומים פעמים רבות הילד יושב לבד מול המחשב בלי ההורים, ואז הוא מוגן פחות. אותם אנשים רעים מנצלים את תמימותם של ילדים, ואת העובדה שהם גולשים לבדם באינטרנט בלי ידיעת הוריהם.	גוף השיעור

	• האינטרנט פתוח לכולם: ילדים, נוער, מבוגרים. כך גם עבריינים וסוטים יכולים לגלוש באינטרנט. • יש הרבה מידע אישי באינטרנט: שמות, כתובות ומספרי טלפון. לפעמים עבריינים יכולים לעשות שימוש לרעה בנתונים אלה. • יש הרבה תקשורת חברתית פתוחה. אנשים רבים וגם ילדים כותבים ומפרסמים פרטים אישיים מהחיים שלהם, כמו אירועים שקרו להם, תמונות, סרטונים וכדומה. שאלה: לאילו סכנות חשופים ילדים בגלישה באינטרנט? תשובות לדוגמה: • הטרדה: יכולים לשאול אתכם פרטים אישיים ולדבר איתכם בצורה לא נעימה, אולי אף לבקש מכם תמונות אישיות שלכם. • סחיטה ואיומים: יכולים לאיים עליכם שאם לא תעבירו מידע או פרטים, הם יעשו לכם משהו רע או יפרסמו עליכם דברים שליליים. • גניבה: אנשים רעים יכולים לשכנע אתכם להביא להם פרטים על ההורים: חשבון בנק, מספר כרטיס אשראי, סיסמאות וכדומה. זה יאפשר להם לגנוב כסף ולבצע פעולות לא חוקיות. • פריצה למחשב: יש אנשים ששולחים וירוסים ותוכנות ריגול לאחרים. פעולות אלה יכולות להזיק למחשב ואף לקלקל אותו, למחוק פרטים, וכן להשיג מידע פרטי מתוך המחשב. וירוסים כאלה יכולים להיראות במסווה של משחקי אינטרנט, פרסומות קופצות או דברים שמעניינים אתכם. • פגיעה ממשית: אנשים רעים עלולים לנסות לפגוש אתכם, להטריד אתכם ואף להזיק לכם. דוגמאות לאתרים שמועדים לסיכון: • דואר אלקטרוני • צ'ט • פורומים ובלוגים • רשתות חברתיות • אתרי שיתוף קבצים והורדות • אתרים בעלי תכנים פוגעניים.	
15 דק'	יש לחלק את הכיתה לשבע קבוצות לכל היותר, כאשר כל קבוצה תקבל כרטיס תרחיש מתוך הקובץ המצורף של תרחישים באינטרנט. התרחיש מתאר סכנה אפשרית מציאותית, שילד עלול להתקל בה במהלך שימוש באינטרנט. לאחר שכל קבוצה תסביר את התרחיש ותמלא את החסר בכרטיסייה, יציג נציג מכל קבוצה את התרחיש ואת ההצעה שהתקבלו בקבוצה.	עבודה קבוצתית
5 דק'	האינטרנט הוא אמנם שימושי, אבל גם בו טמונות סכנות רבות, ולכן אנו צריכים להיות ערניים ולהיזהר ולהתנהג נכון. בשיעור הבא נלמד כיצד אפשר להתגונן ולגלוש באופן בטוח באינטרנט.	סיכום
15 דק'	<u>שיעור שני</u> מומלץ לבקש כן מהתלמידים להזכיר את הנושאים ואת העניינים שנידונו בשיעור הקודם. אפשר להיעזר בשאלות המנחות הבאות: • אילו סכנות טמונות ברשת האינטרנט?	פתיחה

	• תנו דוגמה להתרחשות שעלולה להיות מסוכנת. • אילו אתרים באינטרנט עשויים להיות מסוכנים? צפייה נוספת בסרטון בטיחות באינטרנט, ומעבר על הכללים לגלישה בטוחה.	
25 דק'	התמודדות עם סכנות באינטרנט וכללי בטיחות: שאלה: האם בגלל הסכנות נותר על השימוש באינטרנט? מה דעתכם? מומלץ לעורר דיון קצר שבו כל תלמיד/ה שיביעו דעתם יידרשו גם לנמק ולהסביר את גישתם. לסכם את הדיון בכך שיש לאינטרנט יתרונות רבים כפי שכבר אמרנו, אבל מכיוון שקיימות סכנות, אין זה אומר שנוותר על השימוש באינטרנט אלא, כמו בעולם האמיתי, נצטרך למצוא דרכים להתמודד עם סכנות אלו. שאלה: איך אפשר להתמודד עם סכנות אלו? אפשר לשמוע מספר תשובות של תלמידים, ואז לחלק לתלמידים את הקובץ הנלווה של טבלת החוקים באינטרנט. אפשר למלא את הטבלה במהלך הצפייה בסרטון בטיחות באינטרנט, שבו יש מספר הצעות של מובי בנושא. לאחר מילוי ההסברים על החוקים בסרטון, ינסחו התלמידים חוקים משלהם ויסבירו אותם. אפשר לבצע את פעילות החוקים על הלוח במליאה. שאלה: מדוע חשוב לערב הורים ומורים? • יש להם אחריות וזהירות רבה, והם בעלי ניסיון וידע רב. • הם יכולים להגן עליכם מפני סכנות. הם גם יכולים ליעץ לכם ולתמוך בכם. • יש להם יכולת לערב את הגורמים המתאימים: משטרה, גורמי סיוע. • לעתים קרובות ילדים עלולים להיות תמימים, וכך קל יותר להטעות אותם. שאלה: לא תמיד נוח לשתף מישהו במשהו אישי. מה עושים? כעת אפשר לפתח דיון קצר עם התלמידים על הלבטים ועל החששות שלהם בשיתוף בעניינים פרטיים, תוך הדגשת חשיבות השיתוף של מישהו שסומכים עליו כמו הורים, מורים, אחים, אחיות וכו'.	גוף השיעור
10 דק'	סיכום התנהגות במרחב הווירטואלי: המורה: בטיחות באינטרנט מחייבת גם אתכם להתנהג בצורה מכובדת באינטרנט, כפי שהוזכר בחוק החמישי של מובי. יש להתנהג בכבוד ובנימוס לא רק בחיים הרגילים, אלא גם בתקשורת באינטרנט. כמוכן, שימוש בכינויי גנאי, העלבות, הטרדות, ואיומים וכן חשיפת פרטים על מישהו אחר הם מעשים שאסורים לחלוטין. לא רק מבחינה חוקית, אלא גם מבחינה מוסרית-אנושית (אתיקה). הדבר נכון גם בנוגע לאמירות גזעניות, לקללות, לגסויות או להטלת חרם.	סיכום

	אם אתם מכירים חברים או מכרים שלא מתנהלים נכון ברשת, השתדלו להעיר להם בצורה יפה ומשכנעת, ובמידת הצורך אף ערבו מבוגרים כמו הורים ומורים.	
המשגה	בשיעור מוזכרים מושגים רבים מתחום האינטרנט ומהתקשורת החברתית. אפשר להגדיר בקצרה חלק מהמושגים שהוזכרו בשיעור מתחום האינטרנט כגון: בלוג, צ'ט, מרחב וירטואלי ועוד.	
העשרה	צפייה בסרטונים הטרדה ברשת , פרטיות המידע , מקורות מידע מקוונים .	
שיעורי בית	ענו על בחן את עצמך של הסרטון.	